

3.10 Werken met pictogrammen (picto's)

Waarom werken we met de picto's?

Een kind met een autisme spectrum stoornis heeft moeite met communiceren en taal. Zowel om het te begrijpen als om het te gebruiken. De taal is veelal erg abstract. Je praat b.v. over dingen die niet aanwezig zijn. Tevens hebben kinderen met deze stoornis problemen met het voorstellingsvermogen. Een vraag naar b.v. 'waar heb je buiten mee gespeeld?' kan ze al hoofdbrekens kosten. Terug gaan naar het verleden, plannen maken en denken aan de toekomst. We doen steeds een beroep op het voorstellingsvermogen en de taal. Een beperkt, maar belangrijke hulp hierbij zijn de picto's.

De picto's kunnen op verschillende manieren worden gebruikt.

1) voor het **dagprogramma**

Naast het klassikale dagprogramma ken het ook nodig zijn om te werken met **individuele dagprogramma's** voor de kinderen met autisme. We maken daardoor verschillende dingen gemakkelijker voor het kind.

Enerzijds voelt het zich niet aangesproken als je de groep aanspreekt in zijn geheel, dus ook het klassikale programma 'geldt' vaak niet voor dit kind. Anderzijds kun je meer tegemoetkomen aan de individuele behoeften van het kind.

Een individueel programma maakt mogelijk dat je meer details aangeeft, die voor het kind belangrijk zijn, b.v. wanneer het logopedie heeft of dat het eerst met de bus mee moet voordat je gaat zwemmen, welke weektaak het heeft en wanneer het moet worden uitgevoerd, je kunt aparte toiletijden aangeven, wachttijden anders invullen, etc.

Het kind voelt zich veiliger, omdat het nu beter weet wat er van hem verwacht wordt en zijn dag is duidelijk en voorspelbaar gemaakt. Het hoeft geen beroep te doen op zijn voorstellingsvermogen. Als het toch nog vragen stelt over 'wat we gaan doen', kun je hem verwijzen naar zijn dagprogramma. Dit bevordert ook zijn zelfstandigheid.

Ga nooit in discussie met het kind over het programma.

Wijzigingen in het programma worden wel besproken, maar niet gevraagd aan het kind of het goed is.

Werken met het dagprogramma.

Leer het kind eerst de picto's herkennen voor je ze gaat gebruiken.

Je doet de picto's, die voor die dag nodig zijn, in de juiste volgorde; van boven naar beneden of van links naar rechts. Maak duidelijk met welk onderdeel het kind bezig is door b.v. de picto weg te halen die klaar is.

Voor momenten die moeilijk zijn in te vullen kan eventueel een 'keuzekaart' worden gebruikt om het dan later samen met het kind in te vullen.

2) De picto's kunnen ook worden gebruikt als **geheugensteuntjes**

Het kind richt zich op 1 ding tegelijk en dat kost hem al moeite genoeg. Tijdens zijn werk kan het daarin zo opgaan dat het geluiden gaat maken. We hangen dan een 'stil zijn' kaart op in zijn blikveld en wijzen hem er weer op als het nodig is. Maar vaak werkt het voor het kind zelf als geheugensteun. Deze 'stil zijn' kaart kunnen we ook ophangen op andere plaatsen, maar wel blijven bedenken of we niet het onmogelijke aan het kind vragen. Een kind met autisme kan b.v. nu eenmaal niet lang in de kring zitten luisteren.

We hebben ook de picto's 'luisteren' en 'praten'. Deze kun je in de kring gebruiken om concreet te maken wie er moet luisteren en wie er moet praten. Bij deze personen liggen de juiste picto's. Beurt nemen en geven is iets wat vaak moet worden aangeleerd.

Het is voor deze kinderen niet altijd gemakkelijk om te onthouden wat je elke dag mee moet nemen, b.v. gymtas, zwemgoed. Ook dan kunnen picto's werken als geheugensteun.

3) De **volgorde** aangeven **van handelingen**

Het kind weet vaak wel dat het zich moet aankleden, maar waar moet je mee beginnen? En wat komt daarna? En dan is het weer afgeleid..... Zo kan het ook gaan met douchen, schooltas inpakken, boodschappen doen, etc. We doen zo vaak een beroep op hun voorstellingsvermogen! We kunnen zo nog talloze situaties bedenken. Deze kinderen hebben vaak reminders nodig.

We gebruiken de picto's om de volgorde van de handelingen aan te geven. Veelal merken we dat het er na verloop van tijd ingetraind is en het kind de picto's niet meer nodig heeft. Maar als je dan weer wat gaat veranderen.....

Zo kunnen we de picto's ook gebruiken bij het winkelen. De volgorde van de handelingen kan worden uitgebreid met een 'boekje' met etiketten van artikelen of plaatjes van deze artikelen die het kind in de winkel moet verzamelen.

Deze volgorde aangeving kan de zelfredzaamheid zeer vergroten.

4) **Keuzes maken vergemakkelijken**

Een keuze maken is regelmatig een grote opgave voor het kind.

Wij kunnen dit vergemakkelijken door, zodra het kan, de keuze te beperken tot twee of hooguit drie voorwerpen of voorstellen en deze tevens concreet te maken, b.v. 'Waar wil je mee spelen?'

We houden 2 of 3 picto's voor (bouwen, kleuren, lego). Dit zijn activiteiten die het kind leuk vindt en daaruit mag het kiezen. Deze picto's kunnen we regelmatig variëren, maar de hoeveelheid van drie voorlopig niet overschrijden. Totdat je merkt dat het kind daar wel aan toe is.

Heeft het kind een keuze gemaakt, dan moet het er ook echt mee bezig gaan en niet al vrij snel het tweede alternatief gaan doen, b.v. het kiest voor lego en wil vrij snel daarna gaan bouwen. Waarschijnlijk is het dan nog niet toe aan het maken van een keuze.

Ank Poland
September 2004